

světová škola

ve světě i doma

**Průvodce
projektem**

Světová škola ve světě i doma

Průvodce projektem

© Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2012

Všechna práva vyhrazena.

Editoři: Petra Skalická, Eva Vernerová

Spolupracovali: Martina Benedikovičová, Vlasta Geryková, Jana Kondeková,
Marcela Kovaříková, Dana Líblová, Hana Oborná, Zuzana Pernicová,
Lucie Popovičová, Bohuslav Sedláček, Břetislav Svozil, Petr Zapletal

Jazyková úprava: Kateřina Balgová

Grafický návrh: Zoran Bonuš

Tisk: BCS, s. r. o.

Vzdělávací program Varianty

Člověk v tísni, o. p. s.

Šafaříkova 24, 120 00 Praha 2

www.varianty.cz | www.clovekvtsni.cz | www.schools2communities.cz

ISBN 978-80-87456-17-0

Vznik tohoto materiálu byl finančně podpořen Evropskou unií a MZV ČR. Za obsah materiálu nese zodpovědnost organizace Člověk v tísni, informace zde uvedené nejsou oficiálním stanoviskem EU.

OBSAH

1 Úvod	1
2 Kde v České republice najdeme Světové školy?	2
3 Co se skrývá pod pojmem globální rozvojové vzdělávání?	3
4 Metodické listy	9
5 Jaká byla cesta za titulem Světová škola	13
6 Kritéria získání certifikátu	25
7 Mezinárodní příklady dobré praxe	27
8 O nás	44
9 Poděkování závěrem	46

1. ÚVOD

Vážení čtenáři, učitelé, kolegové,

příručka, kterou právě čtete, přibližuje hlavní aktivity realizované v rámci projektu Světová škola. Věříme, že pokud jste si ji vybrali, považujete dění okolo sebe za důležité a máte zájem své žáky či děti vést k přijetí zodpovědnosti za náš svět. K tomuto cíli směřují i aktivity globálního rozvojového vzdělávání (GRV), na které byl projekt zaměřen.

Najdete zde návod jak se stát Světovou školou, a můžete se inspirovat příklady akcí ze zahraničních škol nebo konkrétními popisy lekcí využitelnými ve výuce.

Světová škola byla v ČR poprvé představena v roce 2006, kdy začal díky finanční podpoře Evropské komise probíhat první tříletý projekt pod vedením britské organizace ActionAid a bylo zapojeno šest evropských států a Thajsko.

Od roku 2009 až do února roku 2012 podpořila Evropská komise navazující projekt nazvaný Světová škola ve světě i doma (Global Action Schools2Communities). Základním předpokladem bylo přesvědčení, že právě škola může hrát významnou roli v životě celé obce či jiné komunity, kde spolupráce mezi institucemi může přinést pozitivní změnu všem občanům. Vedle českých škol se projektu účastnily i školy ze Slovenska, Polska, Rakouska a Malty – celkem 160 škol.

Dle získaných zkušeností s prací se školami v ČR jsme přesvědčeni, že aplikovaná metodologie popsaná dále v příručce je využitelná i pro další školy, které chtějí ovlivňovat dění ve svém okolí i ve světě, a tudíž mají šanci získat ocenění Světová škola a zvýšit tak i svou prestiž. Certifikát Světové školy získalo již 19 českých škol. Kritéria pro získání této značky jsou dosažitelná i pro jakoukoli jinou školu, kde je vytvořen tým motivovaných pedagogů a žáků s podporou vedení školy.

Budeme rádi, pokud vás další čtení přivede k zamyšlení nad globálními tématy a jejich začleňování do výuky či dokonce k rozhodnutí rozšířit síť Světových škol v České republice.

Za kolektiv autorů vzdělávacího programu Varianty

Eva Vernerová

2 KDE V ČESKÉ REPUBLICE NAJDEME SVĚTOVÉ ŠKOLY?

Co považujete za největší přínosy projektu Světová škola?

Mně jako ředitelce školy a pedagogovi osobně přinesl projekt Světové školy poznání, že i děti se speciálními vzdělávacími potřebami dokázaly v projektu velké věci. Zvýšilo se jejich sebevědomí tím, že mohly pracovat na zajímavém mezinárodním projektu, že s nimi všichni jednali rovnocenně, byli s nimi skvělými kamarády na setkáních, pomáhali jim. Děti tak odstranily trému, dokážou již vyslovit svůj názor k určité problematice, vystupovat a prezentovat se na veřejnosti.

Mgr. Vlasta Geryková, ZŠ Dukelská, Příbor

Stále a stále jsem překvapena schopnostmi, šikovností a smyslem pro zodpovědnost u svých „zapojených“ žáků. Je to něco úplně jiného, než jen tak učit podle učebnice.

Ing. Marcela Kovaříková, ZŠ Jana Babáka, Brno

Naši studenti se naučili organizovat, plánovat a vystupovat před veřejností, tyto zkušenosti využijí určitě i ve svém dalším profesním životě.

Mgr. Lucie Popovičová, Mgr. Martina Benedikovičová,
Sportovní gymnázium Vrbno pod Pradědem

3 CO SE SKRÝVÁ POD POJMEM GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ?

Tuto otázku si pravděpodobně klade řada pedagogů i dalších lidí, kteří se s pojmem *globální rozvojové vzdělávání* (GRV) setkají. Nejde samozřejmě jenom o to, co je GRV, ale také o to, proč je důležité věnovat se globálním otázkám. Srozumitelné vysvětlení a zarámování GRV do českého systému vzdělávání přináší Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání České republiky pro období 2011–2015. Obsahuje mimo jiné definici, cíle, hlavní témata a základní principy GRV. Strategie byla přijata v roce 2011 a na jejím vytvoření se podílela skupina složená z odborníků zastupujících různé aktéry zabývající se vzděláváním – vedle státních institucí jako ministerstvo školství, ministerstvo zahraničí, ministerstvo životního prostředí, vzdělávací ústavy zodpovědné za přípravu kurikulárních dokumentů byly zapojeny také např. univerzity a nevládní organizace. Níže uvedené charakteristiky GRV jsou z Národní strategie převzaté.

S jakými překážkami jste se během projektu setkali?

Největší překážkou je jednoznačně, a také velmi snadno definovatelný, nedostatek času. Nápadů by bylo přehršel, ale čas, čas, čas.

Ing. Marcela Kovaříková,
ZŠ Jana Babáka, Brno

Žáci, kteří pracovali v tomto projektu, byli též zapojeni do dalších aktivit na škole, což pro ně znamenalo poměrně velkou zátěž.

Mgr. Bohuslav Sedláček, ZŠ Vsetín,
Rokytnice

Nesetkali jsme se opravdu s žádnými výraznějšími překážkami, vše skvěle fungovalo ze strany žáků naší školy i všech partnerů.

Mgr. Vlasta Geryková,
ZŠ Dukelská, Příbor

Odpověď na otázku, proč je důležité se globálními tématy a rozvojovou problematikou zabývat, lze nalézt ve slovech paní PhDr. Zuzany Hlavičkové, ředitelky odboru rozvojové spolupráce a humanitární pomoci Ministerstva zahraničních věcí ČR, která byla hlavní iniciátorkou a autorkou Národní strategie.

Vzdálenosti v našem světě se stále zmenšují a globální otázky se proto dotýkají každého z nás. Ať už se jedná o finanční krizi, šíření infekčních nemocí, ubývající zásoby fosilních paliv nebo o globální oteplení, naši pozornost musíme na tyto problémy

zaměřit, protože jejich řešením se lidstvo bude muset dříve či později zabývat. Komunikovat, domluvit se a rozumět tomu, co se děje jinde, je důležitější než kdy předtím.

Většina současných globálních problémů souvisí s chudobou, která postihuje zejména rozvojový svět. Vyspělé země – včetně České republiky – se snaží přispívat k tomu, aby se rozdíly mezi bohatými a chudými zeměmi dále neprohlubovaly. Hledají cesty, jak pomoci rozvíjejícím se zemím dosáhnout udržitelného hospodářského růstu a současně zachovat sociální spravedlnost, jak propojit svobodu s bezpečností a ekonomický rozvoj s ochranou životního prostředí.

Je důležité, aby se nad hledáním vztahu mezi bohatými a chudými zeměmi, nad hledáním budoucích řešení globálních problémů zamýšlela i dnešní mladá generace. Výuka ve školách by proto měla studenty vést k tomu, aby informace a události ve světě dokázali vyhodnotit a kriticky se nad nimi zamyslet. Globální přístup podporuje zájem o vzdálená místa a o odlišné kultury, ale přitom vždy vychází z našich vlastních životů a komunit. Hlavní pozornost je věnována tomu, co nás spojuje s jinými lidmi, zeměmi a kulturami a co se od nich můžeme naučit. Výsledkem by měl být postoj v duchu hesla Think Globally – Act Locally (mysli globálně – jednej lokálně), který se může odrazit v našem každodenním životě a ve způsobu, jak vnímáme události a problémy, s nimiž se každý den setkáváme.

Globální rozvojové vzdělávání je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují. Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření hodnot a postojů tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů.

Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

OBCENÉ CÍLE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Hlavním cílem globálního rozvojového vzdělávání je, aby lidé přijali svůj díl odpovědnosti za situaci ve světě, což vyžaduje, aby:

- získali všeobecný přehled o propojenosti současného světa a globálních problémech lidstva, zejména pak o problematice vztahu vyspělých zemí a zemí rozvojových ve všech jeho historických, ekonomických a politických souvislostech;
- měli základní vědomosti o hlavních problémech rozvojového světa (chudoba, politická nestabilita, populační růst, hlad, špatný zdravotní stav, negramotnost, nedostatečný přístup k pitné vodě) a o jejich příčinách a možných způsobech řešení;
- si uvědomovali souvislost mezi chováním a životním stylem lidí z vyspělých zemí (konzum a nadbytečná spotřeba, nevyvážené obchodní vztahy, ekonomické a environmentální vykořisťování, vývoz zbraní) a problémy lidí ze zemí chudých;
- si rozvíjeli vědomí globální zodpovědnosti, kulturní, etnické a náboženské tolerance a solidarity s problémy jiných, byť vzdálených lidí;
- získali podrobnější vědomosti o činnosti institucí zabývajících se problematikou rozvojové spolupráce a rozvojových zemí (vládní pomoc, OSN a jeho agentury, církevní charitativní organizace, nevládní organizace);
- získali motivaci pro vlastní spoluúčast při řešení uvedených problémů a pomoc lidem z rozvojových zemí, ať už činností v nevládních organizacích, ve vlastním budoucím povolání či v každodenním životě.

Je proto důležité, aby děti, žáci a studenti všech druhů a typů škol, pedagogové i všichni ostatní občané přijali následující postoje a hodnoty, osvojili si uvedené dovednosti a získali tyto znalosti:

Postoje a hodnoty

- přijmout zodpovědnost za sebe a svět, ve kterém žiji,
- být motivován/a k aktivní účasti na řešení místních problémů a přispívat k řešení problémů na regionální, národní i mezinárodní úrovni, a to i v situacích, ze kterých neplynou přímé výhody,
- být si vědom/a výhod spolupráce s ostatními pro řešení uvedených problémů,
- respektovat odlišné názory a pohledy na svět,
- být solidární s lidmi v tíživé situaci.

Dovednosti

- o využívat nástrojů demokracie při podílení se na veřejném životě,
- o vymezit problém, analyzovat ho, hledat různá řešení, vybrat nejvhodnější řešení a využívat při něm vlastních zkušeností i zkušeností ostatních,
- o odhadnout své schopnosti a hledat možnosti jak je využít při řešení problémů,
- o efektivně spolupracovat s ostatními,
- o na základě informací si vytvořit vlastní názor a uvést pro něj argumenty,
- o přijmout názor ostatních a korigovat svůj původní názor,
- o využívat empatie při poznávání životní situace druhých,
- o myslet systémově a hledat souvislosti.

Znalosti

- o znát příčiny a důsledky nejdůležitějších globálních problémů,
- o vědět, co podporuje udržitelný lidský rozvoj a co mu brání,
- o srovnávat různá chápání konceptů – rozvoj, lidská práva, globalizace,
- o porozumět situacím lidí žijících v těžkých životních podmínkách a znát různé příčiny a důsledky těchto situací,
- o být si vědom/a rozdílů v ekonomické a sociální situaci lidí na světě, znát různé pohledy na příčiny a důsledky tohoto stavu,
- o chápat vzájemnou propojenost různých oblastí světa a různých dimenzí rozvoje,
- o znát hlavní důvody a způsoby realizace rozvojové spolupráce a vědět o svých možnostech podílet se aktivně na rozvoji na lokální i globální úrovni.

HLAVNÍ TÉMATA GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa

- o ekonomická globalizace včetně světového obchodu a etického spotřebitelství
- o kulturní, sociální a politická globalizace
- o migrace ve světě
- o mezinárodní instituce

Lidská práva

- o základní lidská práva

- o dětská práva a práva seniorů
- o diskriminace a xenofobie
- o demokracie a dobré vládnutí
- o rovnost mužů a žen

Globální problémy

- o chudoba a nerovnost
- o nízká míra vzdělanosti
- o zdravotní problémy
- o podvýživa a hlad
- o nedostatek nezávadné vody
- o životní prostředí
- o populační růst
- o konflikty a násilí

Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce

- o rozvoj, jeho pojetí a kulturní podmíněnost
- o rozvojové cíle tisíciletí
- o historie, motivy, principy humanitární pomoci a rozvojové spolupráce
- o aktéři mezinárodní humanitární pomoci a rozvojové spolupráce
- o aktivity České republiky a EU v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce

ZÁKLADNÍ PRINCIPY GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Principy globálního rozvojového vzdělávání odrážejí základní zásady při zavádění témat globálního rozvojového vzdělávání do vzdělávacího procesu, tedy způsob jak s těmito tématy pracovat, aby bylo dosaženo cílů globálního rozvojového vzdělávání.

Mezi nejdůležitější principy patří:

- o **globální zodpovědnost** – zodpovědnost za sebe a za svět, ve kterém žijeme,
- o **participace** – účast na řešení problémů a konfliktů,
- o **partnerství** – spolupráce a rovnocenné partnerství mezi aktéry, státními i nestátními,
- o **solidarita** – solidarita s lidmi žijícími v obtížných podmínkách a ochota jim pomoci,

- o **vzájemná propojenost** – vnímání současného světa jako celku a hledání souvislostí mezi místním, regionálním i celosvětovým děním,
- o **otevřenost a kritické myšlení** – otevřený a kritický přístup k informacím a názorům, schopnost morálního úsudku a rozhodnutí na základě informovaného postoje,
- o **sociální spravedlnost** – aktivní podpora dodržování lidských práv a prosazování rovných příležitostí pro všechny,
- o **udržitelný rozvoj** – přizpůsobení životního stylu potřebě zachování a zlepšení kvality životního prostředí pro příští generace.

Z výše uvedeného je zřejmé, že GRV je skutečně celoživotní proces, během kterého se má každý z nás stále co učit. Vnímejte tuto kapitolu jako základ pro práci s tématem GRV. Z výše zmíněných cílů, témat, principů a definice vycházeli i tvůrci doporučených očekávaných výstupů pro průřezové téma *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*. S nimi je možné se seznámit na webovém portálu www.rvp.cz.

Proč si myslíte, že by mohly být další školy motivované se do podobného projektu zapojit?

Tyto školy budou mít možnost se zviditelnit ve své obci a okolí, seznámí se s globální tematikou, na kterou se většinou neklade takový důraz. Získají kontakty na osoby, se kterými by se běžně nesetkaly. A organizovaná akce se vymyká běžným akcím pořádaným na školách.

Mgr. Lucie Popovičová, Mgr. Martina Benedikovičová,
Sportovní gymnázium Vrbno pod Pradědem

Pokud budete mít možnost zapojit se do nového projektu Světové školy, neváhejte a určitě se zapojte. Poznáte nové kamarády, kolegy, rozšíříte své poznání o zajímavá, potřebná globální a rozvojová témata, budete skvěle naplňovat průřezové téma RVP Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a ostatní mezipředmětové vztahy. Budete pracovat netradičními, zajímavými metodami, získáte spoustu výborného metodického i výukového materiálu, budete se moci setkávat a vzdělávat v dané problematice na společných setkáních, spojte teorii s praxí, škola získá prestižní certifikát Světová škola, kterého si my v naší škole budeme velmi považovat.

Mgr. Vlasta Geryková, ZŠ Dukelská, Příbor

Pro mě osobně projekt Světová škola 2 splňuje nejpřísnější nároky, které projektům dávám. Za přínosy považuji, že se vytvořil žákovský a pedagogický tým, který, i když se průběžně obměňoval, vydržel až do konce. Ale konec je méně opravdu jen z pohledu časového harmonogramu, protože dobrý projekt nekončí závěrečnou zprávou. Dobrý projekt nastartuje mechanismy, které pokračují i po oficiálním ukončení. Světová škola 2 takovým projektem je.

RNDr. Břetislav Svozil, Ph.D., ZŠ a MŠ Deblín

4 METODICKÉ LISTY

A) MÍT ČI NEMÍT?

Stručná anotace:

Studenti si uvědomí, jak je v různých částech světa chápána chudoba, jaké jsou znaky chudoby a že chudobu nelze měřit pouze finančním příjmem.

Potřebný čas:

45 min

Materiál:

kopie s definicemi pojmů pro každého studenta, ilustrační fotografie chudoby v různých částech světa, barevné lístečky

Cíle:

- Studenti vysvětlí rozdíl mezi absolutní a relativní chudobou.
- Studenti definují pojem index lidského rozvoje.
- Studenti se aktivně, konstruktivně zapojí do diskuse o chudobě.
- Studenti srozumitelně prezentují nejpodstatnější výsledky skupinové práce.
- Studenti zdůvodní, proč bohatství/chudobu nelze měřit pouze exaktně penězi.

Popis aktivity:

- Rozdejte studentům 5 barevných lístečků a vyzvěte je, ať každý napíše 5 věcí, bez kterých si život nedokáže představit a nerad by se jich vzdal. Zdůrazněte, že by se mělo jednat pouze o materiální věci.
- Studenti se postaví do kruhu. Vyzvěte je, ať se vzdají jedné věci (jednoho lístečku) a ten odhodí doprostřed kruhu.
- Poté se zeptejte: Čeho jste se vzdali? Co to pro vás znamená? Cítíte se být chudí?

4 METODICKÉ LISTY

- Postupně opakujte stejný postup s dalšími věcmi/lístečky a stejnými otázkami.
- Když studentům zbývají pouze 2 poslední věci, vysvětlíte jim, že už není rozhodnutí na jejich vůli, čeho se vzdají. Tentokrát musí rozpočítat zbývající 2 věci.
- Znovu se zeptejte: Co pro vás znamená přijít o tuto věc? Cítíte se teď být chudí?
- Poté ved'te diskusi na téma: Co je to chudoba? Co pro vás znamená být chudý?
- Rozdejte studentům texty s definicí pojmů absolutní a relativní chudoba (najdete např. na www.rozvojovka.cz), dejte jim čas na přečtení. Nechte studenty pojmy společně vysvětlit pro celou skupinu, v případě potřeby upřesněte.
- Ukažte studentům fotky chudoby z různých míst (Afrika, Asie, ale i ČR či metropole USA). Zeptejte se studentů, z jakých zemí podle jejich názoru fotky jsou.
- Nechte je vyjmenovat znaky chudoby. Nápady sepisujte na flipchart.
- Zeptejte se: Jak se měří chudoba?
- Rozdejte text s popisem indexu lidského rozvoje (najdete např. na www.rozvojovka.cz). Studenti si text přečtou a pokusí se v rámci celé skupiny pojem vysvětlit.
- Závěrečným úkolem pro studenty bude **volné psaní** na téma: Kdy a kde se setkávám s chudobou v každodenním životě.

B) CESTA K VODĚ

Cíle lekce:

- Žáci uspořádají myšlenky k tématu voda do shluků, z nichž vytvoří myšlenkovou mapu.
- Žáci najdou klíčová místa v textu, která vedou k pochopení popisované problematiky.
- Žáci pomocí interaktivního výkladu vysvětlí problémy související s vodou.

Čas:

60 min (možno upravit i na 45 min)

Postup:

- Zeptejte se žáků, co se jim vybaví, řekne-li se **voda**. Rozdejte každému 4 lepící lístečky (pokud možno různých barev), na něž mají svoji asociaci napsat. Na každý lísteček napíší vždy to samé.
- Připravte 4 flipové papíry a vyzvěte žáky, aby na každý nalepili jeden ze svých 4 lístečků. (Pokud jste použili lístečky 4 různých barev, shromáždí se na každém flipovém papíru lístečky stejné barvy).
- Žáky rozdělte do 4 skupin a každé skupině přiďte jeden flipový papír s nalepenými lístečky. Budou mít za úkol vytvořit ve skupinách **myšlenkové mapy** k tématu voda. Nejprve se pokusí z nashromážděných asociací vytvořit shluky podle toho, jak usoudí, že spolu jednotlivé myšlenky souvisí. Musí použít všechny lístečky, ale pokud se budou některé z asociací doslova nebo významově opakovat, mohou dále pracovat jen s jednou z nich a ostatní dát stranou. Doprostřed flipového papíru si napíší do oválu téma voda a shluky lístečků uspořádají do myšlenkové mapy. Napadnou-li je další související myšlenky, mají možnost dopsat i nové lístečky nebo vytvořit nové shluky.
- Všem žákům rozdejte článek Břímě žízně, z kterého se dozvedí, co znamená voda pro Aylito Binayo z Etiopie. Řekněte jim, aby si každý sám článek přečetl a promyslel si, která místa v textu (slova, slovní spojení či celé věty) jsou důležitá pro pochopení problémů spojených s vodou, a tudíž by měla být napsána tučně. Nechť si tato místa každý podtrhne nebo jiným způsobem označí.
- Poté ať si ve svých skupinách žáci porovnají, jaká místa v textu si vybrali. Na základě vybraných klíčových slov si společně připraví pro ostatní krátký interaktivní výklad (do 5 min), prostřednictvím něhož by problémy spojené s vodou představili. Problematiku by měli vysvětlit pomocí schémat, symbolů, obrázků apod., které budou zapisovat či kreslit na flipový papír.
- Vyzvěte skupiny, aby postupně předvedly, jak by problémy související s vodou vysvětlily.

Text:

Břímě žízně

Její nohy horu znají. I ve čtyři hodiny ráno, jen za svitu hvězd, dokáže Aylito Binayo seběhnout po strmých skalách k řece a vyšplhat zpátky do své vesnice s 23kilogramovým nákladem vody na zádech. Je jí 25 let a téměř celý život chodí touto cestou třikrát denně – stejně jako kterákoli jiná žena z vesnice Foro v okrese Konso v jihozápadní Etiopii. Aylito opustila školu v osmi letech, zčásti proto, že musela pomáhat matce nosit vodu z řeky Toiro. Voda je špinavá a pít ji je nebezpečné; každým rokem, v němž trvá sucho, je kdysi vydatná řeka vyčerpanější. Je to však jediná voda, kterou kdy Foro měla.

Nosit vodu je hlavní životní náplní Aylito. Musí však také pomáhat manželovi pěstovat maniok a různé druhy zeleniny na jejich polích, musí chodit na trávu pro jejich kozy, sušit zrní a nosit je do mlýna, kde jej semelou na mouku, vařit jídlo, udržovat čistotu v ohrazeném prostoru, kde rodina bydlí, a starat se o tři malé syny. Žádná z těchto prací však není tak časově náročná jako oněch osm hodin, které denně stráví donáškou vody.

Špinavá voda a život bez záchodů a bez řádné hygieny zabijí ročně po celém světě 3,3 milionu lidí, většinou dětí do pěti let. Tady v jižní Etiopii nedostatek dešťů za posledních několik let způsobil, že se dá těžko najít i špinavá voda. Tam, kde je čistá voda nejjvzácnější, je její donáška téměř vždy úkolem žen. Vodu nosí i nejmenší chlapci, ovšem jen do svých sedmi nebo osmi let. Toto pravidlo důsledně dodržují muži i ženy. „Když vodu nosí chlapci starší, lidé si začnou povídat, že žena je líná,“ říká Aylito.

Když trávíte hodiny nošením vody na dlouhé vzdálenosti, vážíte každou kapku. Přesvědčovat lidi, aby vodu používali na mytí, je mnohem obtížnější, když se voda vynáší na vysoký kopec. Přesto však jsou sanitární opatření a hygiena důležité – samo řádné mytí rukou může snížit výskyt průjmových onemocnění přibližně o 45 procent. Aylito si myje ruce vodou „možná jednou denně“, jak říká. Šaty pere jednou za rok. „Nemáme dost vody na pití, jak si můžeme práť oblečení?“ říká. Tělo si myje jen občas. Průzkum z roku 2007 ukázal, že ani jediná domácnost v Konsu neměla u své latríny vodu s mýdlem nebo popelem (ucházející čistící prostředek), aby si lidé mohli umýt ruce. Rodina Aylito nedávno vykopala latrínu, nemůže si však dovolit koupit mýdlo. Velká část peněz, které mají, padne na návštěvy vesnického zdravotního střediska. Tam vždy zaplatí v přepočtu čtyři až osm dolarů za léčbu průjmů, které chlapci pravidelně dostávají vinou bakterií a parazitů z nedostatku řádné hygieny a z pití neupravené říční vody.

Přivádět vodu do odlehklých vesnic však s sebou nese obrovské problémy. Četné vesnice v tropech byly postaveny vysoko v kopcích, kde je chladněji, kde méně hrozí malárie a odkud lze snáze zahlédnout blížícího se nepřítele. Sucho a odlesňování neustále snižují hladinu podzemní vody a v některých částech okresu Konso leží její hladina více než 120 metrů pod povrchem. To nejlepší, co lze v některých vesnicích udělat, je vykopat studnu poblíž řeky. Voda se sice nepřiblíží, ale alespoň je spolehlivá, snáze se čerpá a je větší pravděpodobnost, že bude nezávadná.

Ve vesnicích Konsa se najde mnoho přízračných pozůstatků dřívějších vodohospodářských projektů. Po celém rozvojovém světě je největším problémem takových projektů skutečnost, že asi polovina z nich selže krátce po odchodu skupin, které projekt vytvořily. Někdy se používá technika, kterou nelze v místě opravit, někdy jsou náhradní díly k dostání jen v hlavním městě. Jiné důvody jsou však naprosto triviální: vesničané nemohou sehnat peníze na několikahalérovou součástku nebo nedůvěřují nikomu, kdo by mohl nákup za jejich společné peníze obstarat. V roce 2007 zjistil průzkum v Konsu, že z 35 dokončených projektů jich funguje jen devět...

Tina Rosenbergová, duben 2010

Článek *Břímě žízně* vyšel v časopise *National Geographic* (zkráceno)

5 JAKÁ BYLA CESTA ZA TITULEM SVĚTOVÁ ŠKOLA

Výchozí filozofií projektu *Světová škola* je předpoklad, že každá škola má velký potenciál být aktivním členem komunity, jejíž je součástí. Škola je totiž místem, kam pravidelně kromě dětí a učitelů přicházejí také rodiče. Žáci se nejspíše učí porozumět souvislostem ve světě prostřednictvím toho, co znají nebo mohou poznat ve svém blízkém okolí. A právě škola může hrát významnou roli v životě celé obce či jiné komunity, kde spolupráce mezi institucemi a subjekty může přinést pozitivní změnu všem občanům. Výchozí metodologie je založena na učebních metodách využívajících zapojení účastníků (participatory rural appraisal techniques – PRA). Ty byly primárně vytvořeny pro potřeby rozvoje v méně ekonomicky rozvinutých zemích, jejich využití je však široké. Povzbuzují lidi ke společnému vymezování témat podstatných pro jejich život. V případě projektu *Světová škola* využívají tyto metody škálu učebních stylů postavených na aktivním zapojení žáků do výuky a řadu vizuálních pomůcek. Cílem metodologie je vést studenty k porozumění daného tématu či problému, ke stanovení osobní role v komunitě a k odpovědnému chování a jednání.

Hlavními tématy, se kterými se v rámci projektu pracovalo, byla environmentální udržitelnost v kontextu rozvoje a spravedlivější vztahy mezi globálním Severem a Jihem. Obecným východiskem k řešení těchto výzev, které se týkají všech obyvatel planety, je především znalost těchto témat se všemi souvislostmi a vazbami, kterých se týkají, a následné přijetí zodpovědnosti za ně. Cílem je tedy směřování k celoživotní aktivní občanské angažovanosti.

České školy, které se do projektu dobrovolně přihlásily, byly s děním v projektu seznámeny a byly jim představeny fáze, kterými by při realizaci jednotlivých aktivit měly během projektu projít. Jedná se o kroky:

UČ SE – ZJIŠŤUJ – JEDNEJ

A) UČ SE o daných tématech v různých předmětech

Úvodní aktivity projektu ukazují žákům i pedagogům důležitost globálních témat a pomáhají jim pochopit, jak mohou pozitivně ovlivnit celosvětové problémy.

B) ZJIŠŤUJ, jak na tom vaše škola a vaše lokalita je vzhledem k vytyčeným problémům, neboli proved' průzkum v místě školy

Aktivity se soustředí na šetření zaměřené na různé globální problémy, které žáci využijí ke zjištění, nakolik jejich škola přispívá k řešení vybraných problémů.

C) JEDNEJ neboli uskutečni akci, která přispěje k řešení nebo zvýšení povědomí o vybraném globálním problému

Aktivity vedou žáky k využití výsledků šetření (viz krok 2). Žáci iniciují ve své škole akci vedoucí k pozitivní změně. Součástí realizace tohoto kroku je mimo jiné příprava akčního plánu, přijetí určitých opatření a vyhodnocení jejich dopadu.

Na následujících stránkách vás seznámíme s průběhem projektu dle jednotlivých kroků. Popis je určen pro každého, kdo by měl zájem podobné aktivity do dění na své základní či střední škole zařadit, a tím se stát Světovou školou. Věříme, že naplňování jednotlivých kroků může být zvládnutelné v běžných podmínkách každé školy, pokud se v ní najdou motivovaní pedagogové, kteří pak dále vzbudí zájem o globální témata u svých žáků a poskytnou jim podporu při uskutečnění konkrétních akcí. Naplňováním jednotlivých kroků se každý učí nejen znalostem o tématech, ale především potřebným dovednostem uplatnitelným v běžném životě. Žáci se např. při realizaci akcí učí plánovat, spolupracovat v týmu, oslovují potenciální partnery, medializují akci apod. Zároveň se formují jejich postoje vedoucí k zodpovědnému aktivnímu občanství.

Na úplném začátku stálo vytvoření školních týmů. Důležité bylo, aby myšlenka projektu oslovila alespoň tři učitele s několika žáky a usku-tečňování jednotlivých aktivit tak bylo opravdu týmovou prací. Tím se i předpokládalo snížení rizika nedokončení projektu, a tedy i nedosažení titulu *Světová škola*. Kromě motivovaného školního týmu by aktivity nebyly realizovatelné bez podpory vedení školy a ostatních kolegů ve škole.

A) UČ SE

o daných tématech v různých předmětech

Cílem tohoto kroku je:

- o porozumět globálním tématům,
- o pochopit, že vlastní aktivitou lze kladně přispívat ke zlepšení situace v oblasti globálních problémů.

Brno, seminář pro učitele

Ve fázi zaměřené na učení se o globálních tématech bylo několik možností jak o nich získávat informace. Učitelé byli podporováni v začleňování témat do výuky pomocí metodických materiálů společnosti Člověk v tísni. Kromě využití nabízených materiálů ve výuce měli učitelé příležitost společně se setkávat na seminářích. Ty byly tematicky zaměřené na konkrétní otázky související s projektem, např. ekonomická globalizace, lidská práva, klimatické změny, migrace atd.

Zároveň mohli učitelé sdílet dění na svých školách a rozšiřovat své znalosti a dovednosti skrz jednání s místními partnery nebo při psaní malých projektů, tiskových zpráv atd.

Praha, seminář pro studenty

Semináře byly organizovány také pro žáky. Jejich cílem bylo předat žákům nápady a tipy jak akce ve školách realizovat, na co se připravit, jak komunikovat s partnery apod. Semináře pro žáky měly také za cíl dovést je k porozumění některým otázkám spojeným např. s chudobou, ekoturismem a jinými globálními tématy. Zároveň mohli žáci během seminářů plánovat akce a měli prostor zamýšlet se nad tím, koho

mohou oslovit v jejich blízkém okolí – komunitě, tedy kdo jsou potencionální partneři jejich akcí. Vzájemná setkávání jim rovněž pomohla se inspirovat od druhých týmů a podporovat se navzájem v dalším úsilí.

O průběhu projektu a o jiných aktuálních zprávách spojených s globální tematikou bylo možné se dovědět ze Zpravodajů Světové školy, které byly na školy rozesílány národní koordinátorkou v pravidelných intervalech.

Později byl zpravodaj prostorem i pro sdílení zkušeností z dění na školách a byly v něm publikovány náměty na konkrétní aktivity do vyučovacích hodin a novinky z dění ze světa. Pomocí zpravodaje se školy dozvídaly, které kroky v projektu následují, kde mohou hledat inspiraci a na koho se obrátit pro případnou pomoc. Jednotlivé Zpravodaje si můžete přečíst na www.varianty.cz v sekci Projekty – Světová škola. Kromě zpravodaje byl dalším nástrojem pro sdílení informací, obzvláště mezi studenty, Facebook i mezinárodní webová stránka projektu www.schools2communities.eu v anglickém jazyce.

Mnohé ze škol informovaly o dění a aktivitách na svém školním webu nebo ve školním časopise, čímž mohly jednoduše projekt a svoji činnost představit rodičům, dalším spolužákům a veřejnosti.

B) ZJIŠŤUJ

jak na tom vaše škola a vaše lokalita je vzhledem k vytyčeným problémům, neboli proved' průzkum v místě školy

Cílem tohoto kroku je:

- zjistit, jak vaše škola přispívá k řešení globálních problémů,
- sesbírat data a prezentovat výsledky průzkumu.

Aby mohly školy na své půdě i v komunitě aktivně přistoupit k řešení globálních problémů, bylo třeba identifikovat určitý problém, který se týká celé jejich komunity. Problém se později stal tématem, jemuž se školy celé tři roky věnovaly.

Jako první krok pro vybrání problému, jímž se školy měly nadále zabývat, bylo školním týmům nejprve doporučeno zmapování situace ve své komunitě, a to pomocí navržených příkladů otázek pro průzkum. Otázky se vztahovaly např. k podpoře lidských práv a rovných příležitostí, dodržování pravidel spravedlivého obchodu, spotřebitelskému chování, šetření s energiemi, využívání různých druhů dopravy, spotřebě vody či zacházení s odpady. Nástrojem pro odhalení příčin a následků vybraného problému byl tzv. strom problému.

Vybraný problém se pro školy stal hlavním nosným tématem, jemuž se pak věnovaly po celou dobu projektu.

STROM PROBLÉMU

Nakreslete na velký papír/tabuli obrázek stromu s kořeny, kmenem, větvemi a plody. U skutečného stromu kořeny přinášejí stromu výživu, kmen nese větve, a pokud se stromu dobře daří, v koruně dozrávají plody. Podobně je tomu i u stromu problému, který je vyjádřením příčin a následků vybraného problému. Samotný kmen představuje problém, kořeny jeho příčiny a větve následky. Plody vyjadřují možná řešení problému. Dle síly větví a kořenů lze ještě rozlišovat závažnost jednotlivých sdělení. Strom problému je vhodným skupinovým úkolem, kde si všichni zúčastnění pojmenují problém a zároveň si uvědomí souvislosti mezi příčinami a následky.

C) JEDNEJ

neboli skuteční akci, která přispěje k řešení nebo zvýšení povědomí o vybraném globálním problému

Cílem tohoto kroku je:

- o rozhodnout, jaké projekty budou uskutečněny a čeho by mělo být jejich realizací dosaženo,
- o naplánovat, připravit, realizovat a vyhodnotit projekt/akci,
- o informovat o výsledcích projektu atraktivním způsobem.

Jakmile byl definován problém, mohlo začít plánování školní akce s cílem přinést pozitivní změnu a přispět k řešení vybraného problému. Akce mohla být spojena s dlouhodobým projektem či jednorázovou událostí, každopádně však musela být propojena s dlouhodobými cíli školy a se školní výukou. Zároveň měla zasáhnout nejen prostředí školy, ale svým rozsahem měla být akcí komunitní, do níž se zapojí i další partneři (např. státní instituce, soukromé subjekty, zájmové organizace aj.), kteří jsou součástí komunity. Co přesně se na školách nebo v komunitách dělo, najdete v kapitole Mezinárodní příklady dobré praxe na konci této příručky.

Na přípravu a realizaci komunitních akcí se zaměřovaly také zmiňované semináře pro učitele i pro žáky. Zvláštní prostor byl během seminářů věnován např. psaní tzv. briefing paperů jako důležité součásti při realizaci akcí v komunitě. Briefing paper je vhodný nástroj pro komunikaci s místními partnery a k jejich motivaci zapojit se do projektu. Při přípravě briefing paperu se žáci naučí volit priority, jasně a srozumitelně formulovat své myšlenky, promýšlet různé komunikační strategie, argumentovat a přesvědčovat.

Co je to briefing paper?

Briefing paper neboli informační „dopis“ je stručný dokument, který

- o přináší informace o zvoleném problému ve formě srozumitelné laikům,
- o je určen pro konkrétní cílovou skupinu,
- o je nástrojem pro ovlivňování chování a jednání členů dané skupiny.

Většina českých Světových škol za tři roky projektu realizovala nejprve školní akci, poté místní – komunitní akci a ve třetím roce mezinárodní akci. Před každou pořádanou akcí si školy vytvořily plán aktivit, kde bylo mimo jiné součástí textu zaznamenání i případných rizik, jež by mohla ovlivnit dosažení stanovených cílů a výstupů projektu. Plán

Dobrý den, rádi bychom Vám představili náš projekt

Jin a Jang vody,

na kterém naše škola spolupracuje s organizací Člověk v tísni, o.p.s.

V rámci tohoto projektu připravujeme na konec února 2011

prožitkovou a dobrodružnou akci,

jejímž cílem je přitažlivou formou seznámit studenty naší školy s rozparem nedostatku vody a plýtvání vodou v zemích chudého Jihu a bohatého Severu.

Chtěli bychom Vás požádat o spolupráci s přípravou a průběhem akce, protože víme, že toto téma je Vám blízké. Projekt chceme nabídnout místní veřejnosti, a proto pro něj hledáme aktivního partnera mimo školu. Pokud byste neměli možnost se s námi podílet na plánování akce, samozřejmě Vás rádi přivítáme jako plnohodnotné účastníky připravovaných činností.

Jsmo přesvědčení o tom, že Vaše spolupráce bude pro naše studenty velkou inspirací. V příloze zasláme předběžný program dvoudenní akce, abyste si mohli udělat přesnější obrázek o možnostech Vašeho zapojení.

Pro bližší informace prosím volejte či pište na kontakt: Petr Zapletal, Mendelova střední škola, Nový Jičín, tel.: 774 599 271, e-mail: pzap@ipost.cz

Více informací o mezinárodním projektu Světová škola, v jehož rámci akci připravujeme, můžete získat na stránkách:

http://www.varianty.cz/findece_aktiva_3.htm#31

http://www.globalactionsof.org/3_pages/czech/

<http://www.school2communities.eu/> - mezinárodní stránka projektu (v angličtině)

akce je nástrojem, který školám pomáhá nejen při plánování jednotlivých kroků včetně těch, které např. umožní minimalizovat možná rizika, ale je důležitý i pro navržení způsobů propagace akce, zhodnocení dopadů akce apod.

V prvním roce projektu proběhlo 14 školních akcí, kde si týmy vyzkoušely společnou práci, získaly nové poznatky a kompetence jak projekt/akci realizovat. Všechny výše zmíněné zkušenosti byly poté využity při plánování místní akce. Zde byl kladen důraz na oslovení partnerů a jejich motivování, aby se spolu se školou do akce aktivně zapojili. Školní týmy si určily, které subjekty, instituce, spolky v okolí by se mohly zapojit, vymyslely

Jak vypadá a co obsahuje?

- o Samostatný dokument
- o Zaměřený na jedno téma
- o V rozsahu 1–4 stránek (záleží na tématu a cílové skupině)
- o Vizuálně atraktivní – využívá obrázky, grafy, animace apod.
- o Srozumitelný – členěný text, užívá neodborný jazyk
- o Obsahuje odkazy na další informační zdroje

Struktura briefing paperu

1. **Stručný úvod do problému** – atraktivní, cílem je zaujmout, získat pozornost pro přečtení celého materiálu
2. **Proč by měla mít cílová skupina o téma zájem?** Jak se jí problém týká?
3. **Širší kontext** – vysvětlení problému v širších souvislostech
4. **Doporučení** – co může cílová skupina udělat
5. **Kontakt** – na koho se v případě zájmu obrátit
6. **Odkazy** na další informační zdroje

Otázky, jež byly součástí plánu každé akce:

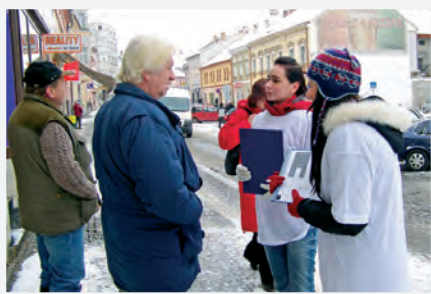
1. Jaký je dlouhodobý záměr projektu Světová škola ve vaší škole, k jehož naplnění přispívá tato akce?
2. Jaké jsou cíle akce?
3. Jak poznáte, že jste cíle dosáhli? Jak to změříte?
4. Jakými postupnými kroky budete cíle dosahovat? Navrhněte a popište konkrétní aktivity.
5. Jak poznáte, že byla aktivita úspěšně splněna?
6. Jací aktéři budou do realizace jednotlivých aktivit zapojeni, kolik jich bude a jaká bude jejich role?
7. Kdo jsou hlavní cílové skupiny, pro které je akce připravována? Kolik mají členů a čím je pro ně akce prospěšná?
8. Co k realizaci jednotlivých aktivit budete potřebovat?
9. Jaká jsou rizika realizace jednotlivých aktivit?
10. Jak bude akce jako celek medializována, propagována a zdokumentována?

Hotelová škola v Plzni, školní akce

způsob jak je kontaktovat. Častými partnery byly přímo městské úřady, které mají samozřejmě na dění v komunitách velký vliv, dále pak neziskové organizace zabývající se např. životním prostředím, globálním rozvojovým vzděláváním nebo soukromé firmy. Pro oslovení partnerů týmy využily briefing paperů nebo ukázek

svých výsledků z pořádání školních akcí. Celkem proběhlo 11 místních akcí s různými cíli. Některé informovaly o palčivých problémech týkajících se vody, obchodních podmínek na světovém trhu, jiné aktivně vyjednávaly získání statutu Fairtradové město pro svou obec. Obecně měly akce směřovat k ustavení dlouhodobější spolupráce mezi školou a těmi partnery, kteří jsou motivováni se tématům udržitelného rozvoje a spravedlivějších obchodních vztahů dále věnovat.

SOŠ Volyně, místní akce

MEZINÁRODNÍ AKTIVITY

Třetí, závěrečný rok projektu byl ve znamení intenzivních mezinárodních aktivit. První z nich byla **mezinárodní soutěž** s názvem Zrcadlo světa u nás doma. Hlavním úkolem pro soutěžící bylo rozhlédnout se kolem sebe a najít ve svém okolí konkrétní příklad, který ukazuje propojenost mezi zeměmi globálního Severu a Jihu, a tuto souvislost vyjádřit prostřednictvím obrázku, koláže či fotografie. Soutěžilo se ve dvou kategoriích na národní i mezinárodní úrovni, kde díla hodnotila odborná porota. Nejlepší díla ze všech zemí byla postupně vystavena ve všech partnerských státech.

Maciátka, Dolný Kubín, Slovensko

Mezinárodní workshop v polském Krakově

Významnou mezinárodní událostí bylo **setkání vybraných školních týmů** v polském Krakově. Pedagogové zde měli možnost porovnat činnost jejich školy s ostatními, dozvědět se, jak začleňují globální rozvojové vzdělávání do výuky v jiných evropských zemích, a vyzkoušet si nové aktivity využitelné ve vý-

uce. Žáci měli vlastní program a věnovali se zjišťování povědomí lidí o fair trade v ulicích Krakova, sdíleli zkušenosti z proběhlých místních (komunitních) akcí a získávali informace, které mohli později využít při realizaci mezinárodní akce.

Jedním ze společných počinů Světových škol bylo napsání otevřeného dopisu představitelům summitu Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, který se konal v roce 2009 v Kodani a v roce 2011 v Durbanu. Cílem bylo vyzvat politiky, aby dosáhli dohody a stanovili přísná pravidla pro boj se změnami klimatu.

Vyvrcholením společného úsilí Světových škol byly **Světové akční týdny** probíhající od 17. 10. do 2. 12. 2011. Den 17. 10. je každoročně Mezinárodním dnem boje proti chudobě. Právě k tomuto dni byly vyhlášeny Světové akční týdny, kdy byla školám nabídnuta témata a návrhy akcí, do kterých se mohly zapojit.

Jednotlivé nápady na mezinárodní akce vznikly na základě předchozích zkušeností z různých škol a byly nabídnuty všem 160 školám v projektu. Některé školy postupovaly dle instrukcí, jiné je použily jako námět, který si podle potřeb upravily. Školy si mohly vybrat, zda budou téma zpracovávat samostatně s místními partnery, nebo zda budou akci realizovat ve spolupráci i se školami z jiných partnerských států. Obecně byl důraz kladen opět na zapojení místních partnerů. Mnoho akcí bylo propagováno v místních médiích, aby se informace o jejich konání dostala k co nejširšímu okruhu lidí.

V každém Světovém akčním týdnu probíhalo několik akcí současně v různých státech. V České republice se ke Světovým akčním týdnům přihlásilo 11 škol.

Níže jsou stručně popsána témata jednotlivých akčních týdnů. Školním týmům sloužila jako východisko pro plánování akcí, ale přitom stále zůstávala hlavní iniciativa a nápaditost na školních týmech. Podrobné popisy akcí najdete na www.varianty.cz v sekci Projekty – Světová škola.

SVĚTOVÉ AKČNÍ TÝDNY

17.–21. 10. PŘEMÝŠLEJME, KDYŽ NAKUPUJEME!

Smyslem této akce je povzbudit žáky k učení se o etickém způsobu spotřeby. Na základě dotazníku se žáci dotazují svých vrstevníků, členů rodiny, učitelů či lidí majících nějaký vztah ke škole. Otázky jsou zaměřené na způsob výběru zboží během nakupování, zjišťují informovanost o konceptu fair trade nebo faktorech, které jsou při nakupování rozhodující. Na formulaci dotazníku se podílejí samotní žáci. Postupně odhalují, jakým způsobem se mohou jako spotřebitelé svým chováním podílet na zlepšení situace lidí z globálního Jihu tím, že přispějí k vytvoření spravedlivějších obchodních vztahů.

24.–28. 10. DEN BEZ SVĚTLA

Otázka energie je úzce spojena s dnešními celosvětovými problémy, kterým současný svět čelí. Ať jde o zajištění potravin, sociální rozvoj a chudobu ve světě, znečištění životního prostředí či klimatické změny. Žáci mají jít příkladem a zúčastnit se mezinárodní akce s názvem „Den bez světla“. Na vymezený čas vypnou elektřinu ve své škole či třídě a běžné školní činnosti nahrazují aktivitami bez potřeby elektřiny. Smyslem akce je vyslat silné poselství: Ano, můžeme jednat!

7.–11. 11. EKOLOGICKÝ ŠKOLNÍ AUDIT

Žáci provádí na škole ekologický audit za účelem pochopení udržitelnosti stavu životního prostředí, jeho spojení s otázkou klimatických změn a souvisejících dopadů na život lidí v různých částech světa.

14.–18. 11. DEN O FAIR TRADE

Žáci na základě svých dosavadních informací o fair trade společně vymyslí a realizují akci s cílem zvýšit povědomí o spravedlivém obchodu mezi členy místní komunity. Mohou se zaměřit pouze na konkrétní cílovou skupinu, např. na zemědělce, obchodníky, zájmové kluby apod.

21.–25. 11. DEN KLIMATU

Žáci se seznamují s tématem klimatických změn, shromáždí informace o klimatických změnách a možných individuálních akcích, které mohou realizovat za účelem ochrany životního prostředí. S využitím letáků, plakátů a jiných materiálů zorganizují kampaň pro veřejnost, aby informovali obyvatele o klimatických změnách a jejich dopadech.

28. 11. – 2. 12. DOPRAVA A KLIMATICKÉ ZMĚNY

Individuální přeprava spotřebovává mnoho energie, což je jednou z hlavních příčin klimatických změn. V rámci této akce si žáci uvědomí, kolik kg CO₂ je produkováno různými druhy dopravy. Akce má za cíl vést žáky k přehodnocení svého jednání a chování, co se využití různých druhů přepravy týče.

Zkušenosti s pořádáním mezinárodních akcí sdílely školy pomocí mezinárodní webové stránky projektu nebo Facebooku, některé dokonce pořádaly vzájemné skypové konference.

Po celou dobu projektu mohli učitelé i žáci oslovit národní koordinátorku projektu s žádostí o podporu, informace, odkazy nebo příspěvek ve formě malých grantů na pořádání akcí.

Poté, co školy prošly celým cyklem UČ SE – ZJIŠŤUJ – JEDNEJ, mohou na získaných zkušenostech stavět i v dalších letech. S nově příchozími žáky si mohou definovat nová témata nebo pokračovat v řešení stávajících problémů.

Jednotlivé kroky projektu jsou pro školy v souladu s jejich vzdělávacími programy a je na každé škole, jak přizpůsobí tento model svým podmínkám. Důležité je, že má škola ambici přispět k pozitivní změně nejen ve školním prostředí, ale i v komunitě, jejíž je součástí. Tím se podílí i na zlepšení situace u problémů, které se řeší celosvětově.

Jaký význam vidíte ve spolupráci školy a jiných partnerů?

Zejména v možnosti vzájemného poznávání různých sociálních prostředí.

Mgr. Petr Zapletal, Mendelova střední škola, Nový Jičín

V možnosti zviditelnění méně populárních témat nebo témat komerčně znehodnocených.

Mgr. Hana Oborná, Mendelova střední škola, Nový Jičín

Škola se otevírá i jiným než školským subjektům a tato spolupráce je navzájem obohacující.

Mgr. Lucie Popovičová, Mgr. Martina Benedikovičová,
Sportovní gymnázium Vrbno pod Pradědem

Pro mě je to důležitá, významná a obohacující zkušenost. Zpětně mne mrzí, že jsme s partnery nezačali spolupracovat dříve. Velmi nám pomohli zejména v organizaci našich akcí, s propagací i konzultacemi. Žije kolem nás spousta lidí, kteří se zabývají podobnými tématy jako my. Jen o sobě nevíme. Spolupráce s partnery znamenala znásobení naší aktivity v mnoha ohledech. Jednoduše, více lidí více ví a více dokáže.

Mgr. Bohuslav Sedláček, ZŠ Vsetín, Rokytnice

6 KRITÉRIA PRO ZÍSKÁNÍ CERTIFIKÁTU SVĚTOVÁ ŠKOLA

Školy, které se do projektu dobrovolně přihlásily, spojuje úsilí přinášet svým žákům vzdělání, jež jim pomůže orientovat se v dnešním světě, porozumět jeho fungování a aktivně se zapojit do jeho spoluvytváření.

Motivace zapojených škol mohla být na začátku různá, ale společným cílem pro všechny bylo směřování k dosažení certifikátu Světová škola, a tím i zvýšení své prestiže. Získáním takového titulu dává škola najevo, že je místem, kde se učitelé i žáci zajímají o světové dění.

Co je pro to třeba udělat? Již na začátku je nutné vytvořit na škole fungující tým složený alespoň ze tří pedagogů. Ti nesou zodpovědnost za realizaci jednotlivých aktivit a úkolů ve škole i jejím okolí.

Základním předpokladem pro dosažení ocenění Světová škola je však sestavení skupiny motivovaných žáků. Učitelé jsou totiž především v roli koordinátorů a stěžejní aktivita při naplňování jednotlivých fází projektu i spočívá především na žácích samotných.

Na následující straně naleznete kritéria, která je potřeba splnit pro udělení certifikátu.

Z kritérií vyplývá, že pro jejich úspěšné naplnění je důležitá především motivace a účast celých školních týmů včetně vedení školy, které věří, že práce s globálními tématy a podpora aktivního občanství žáků má smysl. Světovou školou se tedy může stát opravdu kterákoli škola.

KRITÉRIA SVĚTOVÉ ŠKOLY

1. Témata globálního rozvojového vzdělávání jsou součástí života školy

Je na každé škole, jakým způsobem globální rozvojovou problematiku zařazuje do výuky. O tom, jaká témata, v jakých předmětech či seminářích a s jakou přibližnou časovou dotací jsou vyučována, je informována partnerská organizace v České republice. Metodické materiály společnosti Člověk v tísni mohou být v tomto směru pro pedagogy inspirující.

2. Škola aktivně komunikuje o globálních a rozvojových tématech s jinými školami

Studenti se aktivně zapojují do komunikace o konkrétních tématech v rámci on-line rozhovorů, facebookové skupiny Světová škola či prostřednictvím mezinárodních webových stránek projektu. Studenti a učitelé sledují novinky ve Zpravodaji Světové školy a přispívají do něj.

3. Škola veřejně prezentuje svoji činnost v oblasti globálního rozvojového vzdělávání

Na webové stránce školy jsou prezentovány a pravidelně aktualizovány aktivity související s globální a rozvojovou problematikou. Současné jsou informace o projektu a globální rozvojové problematice vystaveny na dobře viditelném místě v prostorách školy, jsou propagovány v regionálních médiích či prostřednictvím místních partnerských organizací.

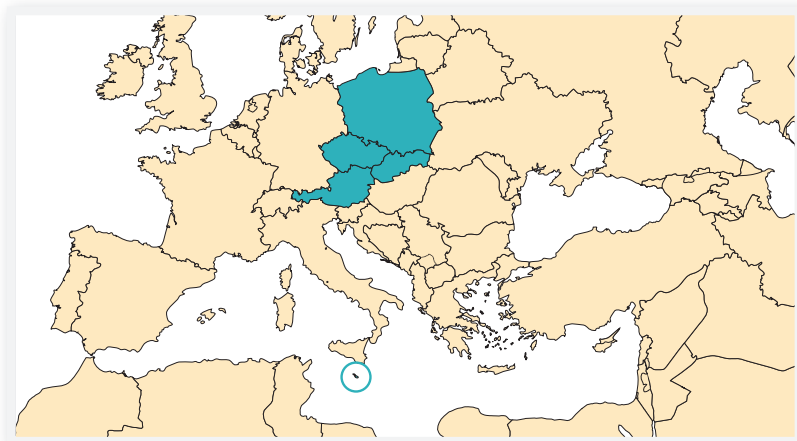
4. Škola sleduje problémy v místě školy, které mají globální dopad

Studenti provedou ve škole a okolí průzkum související s globálními problémy. Nástroj pro vlastní šetření si studenti a učitelé sestaví sami na základě poskytnutých informací a instrukcí. Výsledky a vyhodnocení průzkumu poslouží k identifikaci místního problému, který má globální přesah a jehož řešení se studenti chtějí a budou věnovat.

5. Škola pořádá místní akce, které přinášejí pozitivní změny

Studenti vyhledají místní partnerskou organizaci, se kterou se dohodnou na spolupráci při uspořádání konkrétní akce či dlouhodobějšího projektu s cílem přispět tak k řešení vybraného problému. Místním partnerem mohou být úřady, zájmové oddíly, knihovny, zástupci místních firem, spolky apod. Samotná realizace akce by měla přinést zlepšení situace v místě školy či zvýšit povědomí okolních obyvatel o zvoleném problému. Škola celou akci zdokumentuje nejen písemně, ale i v podobě fotografií, popř. krátkého videozáznamu.

7 MEZINÁRODNÍ PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Nyní již máte představu o filozofii projektu Světová škola, ale možná si ještě nedokážete konkrétně představit, co všechno na školách probíhalo. Následující kapitola se věnuje popisu akcí, které vás mohou inspirovat pro vaši činnost.

Každá partnerská země je svým způsobem specifická, což se samozřejmě odráží i v činnosti škol. Následující akce byly realizovány samotnými školami ve všech pěti partnerských zemích v průběhu minulých let. Školy samotné si definovaly témata, kterým se chtěly v rámci akce věnovat, často se jednalo o fair trade, klimatické změny, Rozvojové cíle tisíciletí apod.

Popisované akce byly určeny různým cílovým skupinám. Některé byly realizovány pouze jako školní akce, jiné byly akcemi místními se zapojením dalších aktérů z komunity. Všechny akce ale mají společné to, že mohou být považovány za příklady dobré praxe. I když bylo takových příkladů daleko více, pro potřeby této příručky jsme vybrali pouze některé. Následující příklady byly psány samotnými učiteli, kteří je na školách a v komunitách realizovali.

ČESKÁ REPUBLIKA

Akce organizované za podpory partnerské organizace
Člověk v tísni, o.p.s.

FAIR TRADE V NAŠEM MĚSTĚ

Základní škola Vsetín, Rokytnice 436

Největším úspěchem základní školy ve Vsetíně byla organizace první konference o fair trade ve městě. Žáci, kteří se v průběhu prvního roku projektu Global Action Schools2Communities seznámili s tématem fair trade, připravili informační letáky pro starostku a náměstka Vsetína. Před samotnou konferencí se mladí aktivisté setkali s místními úředníky a představili jim program i svá očekávání.

Konference se konala na městské radnici. Mezi účastníky byla starostka Vsetína, zástupci orgánů místní správy, úředníci, novináři a nevládní organizace – celkem 30 osob. Událost pomohla podpořit myšlenku, aby se Vsetín stal přátelským městem fair trade výrobků.¹

Dva měsíce po konferenci se uskutečnila akce, jejíž součástí byly workshopy s africkými bubny a tanci. Velká část byla přístupná i široké veřejnosti. Jako první byla představena myšlenka programu Global Action Schools2Communities a poté dva mladí spolupracovníci z organizace Ambos Mundos mluvili o svém pobytu v Guiney, o její kultuře, rozvojových projektech a řemeslné výrobě.

Prezentace byla doprovázena filmovou projekcí a ochutnávkou fair trade výrobků. Partnery akce byly různé organizace, a to: Na Zemi – společnost pro fair trade a Společnost pro komunitní práci Vsetín, o. p. s, které

¹ Přátelská města fair trade výrobků je program, jenž začleňuje klíčové instituce a organizace daného města za účelem propagace fair trade výrobků na místní úrovni. Díky spolupráci orgánů místní správy, škol a místní komunity, mají lidé povědomí o existenci fair trade výrobků a zároveň k takovým výrobkům mají přístup. V současnosti takových měst na světě existuje přes 800. Více o kampani naleznete na www.fairtradovamesta.cz.

rovněž participovaly na přípravě konference, Ambos Mundos, organizace podporující fair trade výrobky ve Vsetíně a městské orgány. Celkem se na akci podílelo asi 40 osob.

Druhý den byl věnován workshopům: hraní na bubny a africké tance umožnily žákům získat povědomí o odlišné kultuře. V průběhu celé akce byla na místě ochutnávka fair trade výrobků, což rovněž pomohlo dozvědět se o nich více.

V současné době již Vsetín patří mezi fairtradová města. Společně s Litoměřicemi získal tento status jako první v České republice.

JIN A JANG VODY ANEB NEDOSTATEK VODY A PLÝTVÁNÍ VODOU

Mendelova střední škola, Nový Jičín

Mendelova střední škola zkoumá téma vody od počátku projektu. Prvopočátečním důvodem tohoto výběru byly katastrofální náhlé povodně, které město a okolí zasáhly v červnu 2009. Zatímco první akce s názvem Cesta vody za člověkem byla zaměřena právě na povodně, druhá akce z února 2011 už dosáhla globálního významu a byla výstižně nazvána Cesta člověka za vodou.

Akce byla vedena zážitkově s cílem dostat studenty z lavic ven a nechat je vyzkoušet si na vlastní kůži to, co lidé v kontaktu s vodou denně zažívají na různých místech naší planety. Partnery pro tuto akci se staly místní skautská organizace (mladí lidé, vrstevníci zúčastněných studentů) a také Klub rodáků a přátel města Nového Jičína (členy jsou spíše starší lidé, kteří se detailně zajímají o město, jeho historii a kulturu, a o aktuální dění v Novém Jičíně).

Společně s oběma organizacemi tým Světové školy připravil dvou-denní workshop pro 50 žáků 2. ročníků Mendelovy střední školy. První – čistě outdoorový prožitkový den strávili žáci ve skupinách ve sněhové zimní kulise okolí města. Dvě skupiny měly za úkol donést vodu ze

studánek vzdálených do 6 km od školy. Na vlastní kůži si otestovaly, jaké to je nemít pohodlný přístup k pitné vodě a muset si ji přinést z větší vzdálenosti. Jiné dvě skupiny měly za úkol vodu podle záznamu v mapě najít a také přinést. Další skupina absolvovala stezku vodní odvahy, soutěž, jež formou řešení hravých úkolů spjatých s vodou (např. šplh pro vodu, přenášení vody slámkou, čištění vody, vodní kvíz) provedla účastníky po městě. Poslední a zdaleka nejméně početná skupina si zahrála na šťastné a marnivé zbohatlíky ze Severu, nakoupila různé typy minerálek a vyhodnocovala tu nejlepší. Nerovnosti a diskrepance v přístupu k vodě mezi lidmi v různých částech světa tak mohly být „zažity“ na vlastní kůži.

Druhý den akce byl bilanční a rozšiřoval to, co první den žáci prožili. Pouštěli si video a sdíleli zážitky z prvního dne. Bývalý starosta města, předseda Klubu rodáků a přátel, je virtuálně provedl studánkovým okruhem po okolí Nového Jičína. Tato „vodní“ cesta byla vytýčena Klubem rodáků teprve nedávno a zážitkový program prvního dne akce ji několikrát v terénu protnul. Koordinátorka projektu z organizace Člověk v tísni připravila prezentaci o významu vody v životě lidí v Etiopii a práci Člověka v tísni na projektech zaměřených na zlepšení přístupu k pitné vodě. Na závěr vytvořili studenti plakát s tématem Desatero o vodě. Akce byla ukončena dobrovolnou sbírkou na Skutečný dárek – kanystry na vodu pro obyvatele v Etiopii.

Kdybyste mohl/a něco vzkázat ostatním školám, co by to bylo?

Je to náročná činnost, ale zvládnutelná a přínosná.

Mgr. Hana Oborná, Mgr. Petr Zapletal, Mendelova střední škola, Nový Jičín

V profesním i učitelském životě někdy člověk více lituje toho, co neudělal vůbec, než toho, co udělal špatně. Kdybych do tohoto projektu nešel, měl bych mnohem více času a méně starostí, ale také mnohem méně zkušeností.

Mgr. Bohuslav Sedláček, ZŠ Vsetín, Rokytnice

Jsmo na stejné lodi, a ať je, co je, nezapomínejme na společný cíl - naučit děti vnímat celý svět s jeho nedostatky i genialitami. Prostě, snažit se z dětí udělat vzdělané a moudré lidi.

Ing. Marcela Kovaříková, ZŠ Jana Babáka, Brno

MALTA

Akce organizovaná za podpory partnerské organizace KOPIN

SEMINÁŘE O ROZVOJOVÝCH CÍLECH TISÍCLETÍ (MDGs)

Vyšší odborná škola Giovanni Curmi, Naxxar

Akce byla naplánována a zrealizována jednou maltskou střední školou, s cílem prohloubení povědomí o Rozvojových cílech tisíciletí (Millennium Development Goals – MDGs). Tyto cíle, přijaté v roce 2000 vedoucími představiteli členů Organizace spojených národů, jsou hlavním úkolem mezinárodního společenství v oblasti vymýcení chudoby ve světě. 8 rozvojových cílů tisíciletí představuje hlavní ukazatele pro vlády a neziskové organizace, které se snaží snížit chudobu a zviditelnit zdravotní péči, vzdělání, rovnost mezi pohlavími a mezinárodní spolupráci.

Dva jednodenní semináře připravené Vyšší odbornou školou Giovanni Curmi v Naxxaru na Maltě byly věnovány právě Rozvojovým cílům tisíciletí. Po úvodní části se žáci zúčastnili workshopů, během kterých se dozvěděli nejen o 8 cílech, ale i o samotném průběhu jejich realizace a také o tom, jak mohou k jejich uskutečnění přispět. V roce 2010 žáci uskutečnili diskusi, na které byly prezentovány různé pohledy na mezinárodní spolupráci a plnění Rozvojových cílů tisíciletí. Diskuse tak pro žáky byla příležitostí, kde se mohli dozvědět výsledky ze summitu Spojených národů v New Yorku, který byl právě Rozvojovým cílům tisíciletí věnován.

Důležitým prvkem semináře bylo dozvědět se o aktivitách, zacílených na plnění MDGs, které byly na Maltě již provedeny, a přijít s vlastními nápady na akci, jež by vedly k jejich splnění. Účastníky akce nebyli pouze žáci a vyučující z maltských škol, ale také představitelé státních institucí (ministerstvo školství, ministerstvo zahraničních věcí) a neziskových organizací spolupracujících s KOPIN, koordinátorem programu Global Action Schools2Communities na Maltě. Celkem se každého semináře zúčastnila stovka lidí.

Akce byla organizována žáky z různých škol, kteří společně rozpracovali koncepty akcí zaměřující se na vymýcení chudoby v zemích globálního Jihu a propagující udržitelnou spotřebu a fair trade. Díky zpřístupnění seminářů mladším věkovým skupinám bylo povědomí o globálních problémech předáváno jednou generací žáků druhé.

POLSKO

Akce organizované za podpory partnerské
organizace Polska Akcja Humanitarna

CYKLOJÍZDOU PROTI KLIMATICKÝM ZMĚNÁM

Organizovaly 4 střední školy ve městě Zielona Góra

Místní akce spočívala v organizování „Cyklojízdy proti klimatickým změnám“, tedy jízdy na kole po ulicích města s cílem vzbudit zájem obyvatel o nutnosti propagace ekologičtější dopravy, která přispívá ke snížení emisí skleníkových plynů, což má za následek zlepšení životní situace obyvatel globálního Jihu. Akce se zúčastnilo 550 cyklistů a trasa byla dlouhá 10 km.

Akce se připravovala dlouhou dobu předem. Všem čtyřem zúčastněným školám se podařilo nahradit obyčejný papír recyklovaným papírem. Pokud je to možné na školách, proč o stejnou věc nepožádat místní úředníky? Poté se uvažovalo o možnostech jak zmírnit klimatické změny, součástí byla myšlenka využívání kol pro pohyb ve městě. Takto vznikl nápad na akci „Cyklojízdu proti klimatickým změnám“.

Nebyli to pouze žáci, kteří se podíleli na realizaci akce, ale také vyučující – vedoucí, kteří pomáhali získávat podpisy na petice. Školy sháněly podpisy na následující tři témata:

- Stojan na kola stojící před školou (což má měřitelný dopad na emise CO₂ v atmosféře, a tak zároveň na životy lidí žijících v zemích globálního Jihu) – získáno bylo 857 podpisů.
- Vybudování cyklistických stezek v Zielona Gora – 648 podpisů.
- Zavedení používání recyklovaného papíru ve školách a institucích města Zielona Gora – 909 podpisů.

Celkem bylo získáno 2414 podpisů. Společně s prezidentem asociace Vstříc jízdě na kole byly petice 24. června 2011 předloženy obecním úřadům. K seznamu podpisů byla přidána petice vysvětlující podstatu všech požadavků. Petice byly předány předsedovi místní rady v Zielona

Gora. Předseda je přislíbil dále doručit členům rady výboru a starostovi města Zielona Gora.

Do organizace se zapojilo velké množství institucí: např. Centrum školení učitelů v Zielona Gora, asociace Vstříc jízdě na kole a další. Akce byla hodnocena pozitivně, především protože je přesně cílená, účinná a trvalá. Přesně cílená, neboť se zaměřila

na podporu zvyšování povědomí o nezbytnosti ekologičtějších způsobů dopravy za účelem ochrany klimatu. Efektivní, neboť její poselství se dostalo k širokému okruhu lidí a institucí. Odevzdané petice úředníkům místního úřadu byly doprovázeny kladnou odezvou. Trvalá, neboť trvale stojící stojany na kola podporují žáky v tom, aby změnili své návyky a jezdili do školy na kole – nejen během akce, ale i nadále po jejím ukončení.

OBCHODUJME FAIR

Gymnázium Jana Pavla II. a Komplex škol všeobecného akademického vzdělávání, Chorzów

Dvě polské střední školy společně pořádaly happening s názvem Obchodujeme fair! Happening byl součástí 3. ročníku festivalu vědy v Chorzówě a projektu Global Action Schools2Communities, konaném na obou školách. Na happeningu se podílela ještě skupina žáků z další střední školy, která sice v projektu nebyla, ale projevila zájem se aktivně zapojit. Nápad vycházel z nedostatečné propagace fair trade ve městě Chorzow a nutnosti získat mladé lidi pro tyto činnosti.

Cílem události bylo vyvolat u obyvatel města zájem o téma: nespravedlivé vztahy v mezinárodním obchodě, především u velkých korporací porušujících práva pracovníků v zemích globálního Jihu – využíváním

dětské práce, nedodržením pracovní doby, nezajištěním relevantních pracovních podmínek, neexistencí adekvátního pracovního ohodnocení za produkci výrobků a služeb.

Dále bylo smyslem happeningu vyzvat obyvatele města Chorzów k nákupu výrobků s fair trade označením. Akce měla formu pouliční demonstrace. Žáci měli transparenty, zpívali různé slogany a rozdávali letáčky s informacemi o fair trade.

Žáci si byli vědomi, že nemohou změnit návyky lidí během jednoho happeningu, ale i tak jsou si jisti, že tématem zaujali kolemjdoucí, neboť ti žáky zastavovali, četli letáčky, a dokonce se svými dotazy obraceli na účastníky demonstrace.

RAKOUSKO

Akce organizované za podpory partnerské organizace **Südwind Niederoesterreich**

DÁRFÚR A MY

Střední škola Wiener Neustadt

20 žáků sedmých tříd se znalostí angličtiny provedlo průzkum o různých aspektech konfliktu v Dárfúru (Súdán). Informace o tématu získali především od svých vyučujících. Na základě získaných znalostí pracovaly jednotlivé skupiny na následujících otázkách:

- Historie Dárfúru
- Společnost a kultura Dárfúru
- Mezinárodní zapojení komunity v Dárfúru
- Neziskové organizace v Dárfúru
- Ekonomické vztahy Dárfúru a Austrálie (cestovní ruch, produkty, firmy)
- Migrace do / z Dárfúru
- Životní standard a zdravotní péče v Dárfúru
- Válka a genocida v Dárfúru

V rámci hledání odpovědí na otázky kontaktovali žáci relevantní osoby s rozhodujícími pravomocemi (např. z ministerstva zahraničních věcí, z ministerstva financí, rakouský zástupce v OSN), experty (z organizace Südwind, specialistu na lidská práva v OSN) i místní instituce (uprchlické domy, firmy, cestovní agentury).

Celoroční projekt obohatil nejenom žáky, ale také učitele, kteří si spolu s nimi prohloubili znalosti o složité situaci v Dárfúru. Obyvatelé Wiener Neustadt se o tématu také mnoho dozvěděli, a to díky účasti na místní akci, která byla žáky a učiteli organizována.

Podle propagovaného přístupu k problému v rámci projektu Global Action Schools2Communities si žáci akci naplánovali tak, aby neinformovala pouze o situaci v Dárfúru, ale aby zde také přispěla k řešení situace obyvatel z uprchlických táborů. Žáci začali vyhledávat akce, které by mohli sami zorganizovat. Vymysleli společný nápad na využití solárních vařičů pro uprchlický tábor. Rozloha uprchlického tábora je

obdobná jako má město Wiener Neustadt. Vařiče na sluneční energii umožňují uprchlíkům vařit bez dřeva, což je nenutí opouštět bezpečný prostor tábora. S cílem nashromáždit peníze na realizaci projektu začala škola spolupracovat s místní organizací. Ověřili si, že jejich okolí nemá prakticky žádnou znalost o situaci v Dárfúru. Spolu s místními partnery uspořádali velkou akci s cílem informovat o projektu Global Action Schools2Communities a problematice Dárfúru. Část zisku z této akce byla věnována na zakoupení solárních vařičů.

LES NEJSOU „POUZE“ STROMY

Základní škola Stetten

Základní školu ve Stettenu navštěvuje téměř 100 žáků ve věku od 6 do 10 let. Všichni se účastnili projektu, jenž trval 2 roky a týkal se lesů. V prvním roce se zabývali lesy v okolí Stettenu a v druhém deštnými pralesy. Cílem projektu bylo zvýšit povědomí žáků o lesích a jejich úloze v našem životě a v životě obyvatel zemí globálního Jihu. Škola motivovala žáky, aby pracovali v terénu a informovali tak místní komunitu o tématu lesů.

Školní projekt byl složen z několika částí. V prvním roce se žáci učili o lesích ve svém okolí: účastnili se dobrodružných her v lesích, pravidelně v zimě krmili zvířata krmivem, které pro ně sami připravili, a lesník je učil jak pozorovat zvířata a hledat jejich stopy. Na jaře pak starší žáci hovořili s místní obyvateli o jejich vztahu k lesům, zalesňování a ochraně životního prostředí. V červenci byl zasazen školní strom, přičemž byli na tuto událost pozváni obyvatelé města Stetten. Při příležitosti oslav Světového dne životního prostředí byla v místní bance nainstalována výstava kreseb zdůrazňujících důležitost lesů ve vztahu ke klimatickým změnám. Na závěr školního roku se žáci učili o pralesích prostřednictvím hodin vaření, tance a řemeslné výroby. Dle sympatií si vybrali jedno pralesní zvíře a to se stalo symbolem každé třídy.

Druhý školní rok byl zasvěcen lesům ve světě. Žáci navštívili v září přírodní historické muzeum ve Vídni a byli přítomni na workshopech o lesích v oblasti rovníku. Zároveň se také zúčastnili workshopů o čokoládě a kakau vedených zástupci Südwind NOE. Před Vánoci žáci prodávali

fair trade výrobky na vánočních trzích a v době karnevalu si sami vytvořili masky a kostýmy inspirované sloganem: V džungli se toho odehrává mnoho.

Dalším nápadem, do kterého byla zapojena i místní restaurace, byl kulinářský víkend. Žáci si vytvořili vlajku zobrazující deštné pralesy a použili ji k lákání hostů na události, jež byly součástí programu; zároveň si i sami připravili menu. Získané zkušenosti využili k tvorbě vzdělávacích projektů ve svých třídách. Například žáci prvních a druhých tříd si sami připravili přednášku o domorodém obyvatelstvu v lesích u rovníku.

Realizace celého projektu o lesích byla pro žáky zábavná. Mnoho aktivit a příjemná atmosféra podporovala žáky učit se navzájem a učit i ostatní obyvatele o důležitém významu lesa.

RAKOUSKO

Akce organizované za podpory partnerské organizace **Welthaus Graz**

Welthaus
DIÖZESE GRAZ-SECKAU

LABORATOŘ eBCP SE STÁVÁ SVĚTOVOU

Střední škola BG Fürstenfeld

52 žáků ze dvou čtvrtých ročníků se účastnilo projektu s názvem „eBCP se stává světovou“. Na střední škole ve Fürstenfeld je tzv. eBCP laboratoř využívaná pro výuku několika předmětů, a to biologii, fyziku, chemii, informační technologie a zeměpis. Cílem školního projektu bylo zahrnout nejrozličnější globální témata, jako jsou potravinová bezpečnost, nedostatek vody či energie, do školních osnov.

V prvním pololetí se žáci naučili mnoho o potravinové suverenitě, regionální spolupráci mezi zeměmi globálního Jihu a konceptu fair trade. Škola, nezisková organizace OIKOS a ekologická farma Eder, která pěstuje jablka, zorganizovaly na podzim ochutnávku s cílem představit žákům ekologické pěstování produktů. Během ochutnávky tradičních druhů jablek a hrušek se žáci dozvěděli o pěstování bio produktů a tradičním udržování luk a sadů, které jsou domovem různých druhů zvířat žijících v okolí vesnic. Událost žáky naučila, jak důležité jsou regionální produkty a biodiverzita.

V lednu roku 2011 uskutečnil Welthaus workshop s názvem Zlatá rýže: Indie a biodiverzita. Tímto způsobem se žáci dozvěděli o rýži – počínaje metodami jejího pěstování (monokultura a polykultura), přes sklizeň až k celosvětovému obchodu. Zároveň se tak mohli znovu přesvědčit, jak je biodiverzita pro potravinovou bezpečnost a stálý příjem důležitá.

S pěstováním rýže souvisí i hospodaření a zacházení s vodou. Žáky toto téma zaujalo natolik, že uspořádali Den vody, jehož součástí bylo znázornění denní spotřeby vody samotnými žáky ve školních laboratořích. Tato zkušenost vedla k uvědomění si, jak moc je voda důležitá pro výrobu rozličných produktů, které jsou běžně spotřebovávány lidmi. Pozornost byla věnována tzv. energetickým plodinám a jejich významu v ekonomice. Dozvěděli se o důležitosti globálního rozsahu problematiky, což vedlo k uvažování o alternativních zdrojích energie.

Na konci školního roku připravili žáci s učiteli ochutnávku s informacemi o regionálních a fair trade produktech. Všichni hosté, kteří se události zúčastnili, byli pozváni na ochutnávku potravin a nápojů (např. ovocné šťávy a čokolády). Byli mezi nimi učitelé, žáci s rodiči, a také žáci z okolních škol.

TOLIK ODPADU – JE TO NUTNÉ?

Základní škola Eisteich, Graz

Projekt s názvem Tolik odpadu – je to nutné? začal workshopem, který byl pořádán Centrem pro životní prostředí a vzdělávání. Během něj se 61 žáků ze 3 tříd dozvědělo o existenci ekologické stopy², tj. vlivu jejich chování na životní prostředí. Zjistili, že kdyby všichni lidé žili jako obyvatelé Rakouska, planeta by potřebovala 2,5 krát více zdrojů, než kolik v současnosti má.

Kromě třídění odpadu na plasty, papír a organický odpad, začaly třídy účastníci se projektu sbírat materiál z hliníku. Hliníkový odpad byl za měsíc zvážen, aby děti viděly jeho redukující se množství. Škola pracuje i na prevenci vzniku

² Ekologická stopa je ukazatelem, jenž znázorňuje vliv naší činnosti na životní prostředí. Zvyšuje se například s rostoucí frekvencí nákupů dovážených výrobků. Právě doprava totiž k nárůstu emisí výrazně přispívá. Omezit emise je možné nákupem lokálních produktů, které není třeba dopravovat na dlouhé vzdálenosti. Ekologickou stopu si můžete spočítat na www.hraozemi.cz.

odpadu, např. podporou žáků k nošení svačin v krabičkách a využívání obnovitelných materiálů během hodin technické výuky.

Snižováním produkce odpadu však aktivita školy nekončí. Žáci se v rámci výuky dozvěděli o zpracování odpadu v El Salvadoru (střední Amerika) a o dopadu spotřebitelských návyků na znečištění v zemích globálního Jihu. Zajímavou součástí byl také vhléd do místní kultury a životních situací konkrétních osob El Salvadoru.

Další částí, do které se mohli žáci zapojit, byla akce s názvem „Čisté Štýrsko“ organizovaná v dubnu 2011. V rámci ní byl důkladně posbírán odpad z okolí školy, hřiště a nabyté zkušenosti pak žáci využívali při pravidelných návštěvách dětí ze školky v nedalekém St. Peteru, kde učí své mladší „kolegy“ o problémech s odpadem a o metodách jak tyto problémy řešit. Děti ze školky je na oplátku učí jak vyprodukovat kompost.

Na konci školního roku byly činnosti a výsledky projektu prezentovány všem vyučujícím ve škole i dětem ve školce. Nyní je na žácích, aby vzdělali své rodiče, sourozence a kamarády o možnostech snižování produkce odpadu. Žáci se spolu s učiteli rozhodli poslat do jedné z rakouských společností petici.

SLOVENSKO

Akce organizované za podpory partnerské organizace
Člověk v ohrožení

SVĚTOVÝ DEN

Gymnázium Mikuláša Kováča, Banská Bystrica

Nápad na akci se úspěšně vyvíjel v průběhu celého školního roku. V první fázi slovenská organizace Člověk v ohrožení školila učitele základní školy, což jim usnadnilo zavést témata globálního rozvojového vzdělávání do vyučovacích předmětů. Dobrovolníci z výše zmíněné organizace provedli v průběhu jednoho dne 25 workshopů, na nichž se podílelo 150 žáků. O několik měsíců později se během dalšího workshopu setkali tři žáci s mládeží z jiných škol.

Dvacet mladých lidí vytvořilo spolu s vyučujícími tým, jehož cílem bylo naplánovat akci a následně ji realizovat. Mladí studenti došli k závěru, že příliš málo lidí ve škole i v místní komunitě si

myslí, že nakládání s odpady je důležité nejen z hlediska ochrany životního prostředí v jejich okolí, ale má rovněž dopad na klimatické změny a úroveň chudoby v zemích globálního Jihu. Z tohoto důvodu se žáci rozhodli věnovat klimatickým změnám – v první řadě na jejich škole, následně pak na dalších školách a mezi obyvateli města.

Oslavy Světového dne na škole začaly dovezením košů na tříděný odpad. Ecoteam – jak mu mladí říkají – začal samotnou činnost vzděláváním svých kolegů o nutnosti třídít odpad. Ekologická organizace Právnika Zeme – CEPA jim poskytla vzdělávací materiály, které byly během akce používány.

Světový den se nakonec stal událostí, která se týkala celé školy, během níž dostal každý vyučující úkol k řešení a členové Ecoteamu měli na starost workshopy. Zástupce místní neziskové organizace se postaral o projekci filmu s názvem „Období hlouposti“, po němž proběhla

diskuse. Každá třída se zúčastnila všech workshopů, které byly připraveny Eco-teamem.

Žáci jednak zhlédli film a jednak se učili, diskutovali a pracovali v 7 workshopech, během kterých měla každá třída možnost stát se „nejvíce světovou“ a vyhrát dort připravený z ingrediencí šetrných k životnímu prostředí. O přestávkách se mládež mohla občerstvit fair trade kávou. Celkem se na Světovém dni podílelo 350 žáků, naučili se jak správně třídit odpad a zvýšili informovanost druhých.

MYSLÍME FAIR

Gymnázium v Dubnici nad Váhom

Gymnázium v Dubnici nad Váhom a soukromá základní škola v Nové Dubnici se k programu připojily na podzim 2010. První z nich již měla v globálním rozvojovém vzdělávání značné zkušenosti, avšak druhá škola začala s tímto tématem teprve pracovat. Z tohoto důvodu se předpokládalo, že spolu budou obě školy navzájem delší čas spolupracovat.

V první fázi navštívili žáci gymnázia žáky základní školy, aby jim představili pravidla fair trade. Upozornili na rozdíly mezi těmito produkty a výrobky prodávanými velkými korporacemi, a to za pomoci filmu

s názvem „My nakupujeme, kdo za to platí?“. Projekce filmu byla úvodem k zahájení diskuse o pracovních podmínkách v zemích globálního Jihu. Na konci setkání mohli žáci základní školy ochutnat fair trade výrobky: čaj, čokoládu, sušenky a čokoládový krém.

Nakonec školy společně zorganizovaly místní akci. Před událostí Dne Země požádali žáci své rodiče, aby jim připravili oblečení, deky a půjčili šicí stroje. Pod dohledem učitelů ušily děti barevné tašky různých velikostí. Tašky pak prodávaly na Dni Země, informovaly návštěvníky akce o pracovních podmínkách v oděvních dílnách v zemích globálního Jihu. Mladí tak přesvědčovali dospělé, aby se zbavovali plastových tašek s vysvětlením důsledků jejich používání na životní prostředí a životy lidí v jiných částech světa. Peníze, které jim akce přinesla, byly dále použity na další vzdělávací činnost v obou školách.

Akce se celkem účastnilo téměř 80 žáků, přes 100 rodičů a okolo 200 lidí z okolí.

8 O NÁS

Zde se můžete dočíst více o jednotlivých partnerských organizacích projektu.

ČLOVEK V OHROZENÍ

Slovenská nevládní organizace Človek v ohrození poskytuje v rámci humanitárních a rozvojových projektů pomoc a podporu lidem žijícím v konfliktních oblastech, zemích s autoritativními režimy či na územích postižených přírodní katastrofou. Zároveň svými aktivitami usiluje o zvýšení veřejného povědomí o globální rozvojové problematice.

www.clouekvohrozeni.sk

ČLOVĚK V TÍSNI

Společnost Člověk v tísni realizuje humanitární pomoc, dlouhodobé rozvojové projekty a podporuje snahy o demokratizaci a dodržování lidských práv. Vedle krizové pomoci a rozvojové spolupráce ve světě společnost uskutečňuje rozsáhlé sociální projekty také v České republice. Člověk v tísni dále usiluje o zvýšení informovanosti české veřejnosti o situaci v zemích postižených válkami či totalitním režimem a o globálních problémech současného světa a věnuje se vzdělávacím aktivitám. Projekt Světová škola koordinuje vzdělávací program VARIANTY, který se zabývá zaváděním interkulturního a globálního rozvojového vzdělávání do výuky.

www.clouekvtisni.cz | www.varianty.cz

KOPIN

Maltská organizace Kopin se zaměřuje na formální i neformální rozvojové vzdělávání, informuje veřejnost o rozvojové problematice s využitím místních médií a podporuje kampaně a vzdělávací aktivity spojené s globálními problémy.

www.kopin.org

POLSKA AKCJA HUMANITARNA

Polská organizace Polska Akcja Humanitarna se dlouhodobě angažuje v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce. Realizuje rozvojové vzdělávací programy určené studentům ve školách, učitelům a pracovníkům nevládních organizací. Jejich cílem je zvýšit povědomí a vnímavost vůči humanitární a rozvojové problematice prostřednictvím seminářů, metodologických a informačních materiálů.

www.pah.org.pl

SÜDWIND NÖ SÜD

Rakouská organizace Súdwind NÖ Süd má za cíl zvýšit povědomí veřejnosti o globální rozvojové problematice a udržitelném životě. Cílovou skupinou její práce jsou školy, pedagogické instituty a místní komunity. Organizace pořádá workshopy a výstavy k tématům jako například fair trade nebo změna klimatu a vytváří informační a metodické materiály. Projekt Světová škola realizuje pobočka této organizace v Dolním Rakousku.

www.suedwind.at

WELTHAUS DIÖZESE GRAZ-SECKAU

Rakouská organizace Welthaus Diözese Graz-Seckau si za svůj hlavní úkol klade prosazování lidské důstojnosti a spravedlnosti v celosvětovém měřítku. Věnuje se kampaním a lobbyingu za podporu Rozvojových cílů tisíciletí. Organizuje mezikulturní setkání opírající se o osobní zkušenost a informující o rozvojové spolupráci. Realizuje rozvojové projekty v zemích globálního Jihu a věnuje se globálnímu rozvojovému vzdělávání. Projekt Světová škola realizuje pobočka této organizace ve Štýrsku.

www.welthaus.at

9 PODĚKOVÁNÍ ZÁVĚREM

Tuto příručku plnou inspirace a zkušeností by nebylo možné napsat bez učitelů, žáků, partnerů a vůbec všech těch, kteří projekt ve formě myšlenek a nápadů ztvárnili do podoby konkrétních akcí. Děkujeme vám všem za odhodlanost, nadšení a nespočetné množství energie, které jste do projektu vložili. Věříme, že na svých cenných zkušenostech se Světovou školou budete stavět a ještě je dále rozvíjet.

V případě zájmu o radu, námět či podporu z naší strany nás neváhejte oslovit.

Přejeme vám všem mnoho podnětných zkušeností v pedagogické praxi.

Za kolektiv autorů vzdělávacího programu Varianty

Eva Vernerová

světová
škola
ve světě i doma

ISBN 978-80-87456-17-0

9 788087 456170 >